

ΚΑΡΕΚΑΡΕ

47

1

#199

ΚΕΙΜΕΝΑ: ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΥΚΟΥΛΑΣ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΛΟΥΙΖΑ ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΙΟΥ, ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΥΚΟΥΛΑΣ

comics@efsyn.gr

Πριν από περίπου έναν χρόνο, από αυτές εδώ τις σελίδες παρουσιάζαμε το «Αννα Φρανκ, Ένα Κόμικ – Βιογραφία» των Σιντ Πάκομπσον και Ερνι Κολόν (εκδόσεις Πατάκη), μια εξαιρετική και ευσύνοπτη απόδοση των γραπτών της μικρής Εβραίας που, όπως γράφαμε τότε, «κατορθώνει να οπτικοποιήσει με ιδανικό τρόπο τα απομνημονεύματα και τις σκέψεις του μικρού κοριτσιού». Με απώτερο σκοπό, φυσικά, να διατηρήσει ζωντανό το έργο και να υπενθυμίσει τι συνέβαινε στην Ευρώπη πριν από λιγότερο από έναν αιώνα.

Στον ίδιο στόχο είναι ταγμένο και το νέο «Ημερολόγιο της Αννας Φρανκ – Graphic Diary» (εκδόσεις Πατάκη, μετάφραση: Μαρίζα Ντεκάστρο) που αξιοποιώντας τη γλώσσα των κόμικς αναπλάθει τα γεγονότα που σημάδεψαν τη ζωή της νεαρής κοπέλας, αναπαριστώντας με συναρπαστικό τρόπο την τραγική περιπέτειά της.

Ο Ισραηλινός σεναριογράφος του, Αρι Φόλμαν, γνωστός από τη σκηνοθεσία και το σενάριο της σπαρακτικής αντιπολεμικής ταινίας animation «Βαλς με τον Μπασίρ», και ο Ουκρανός σχεδιαστής Νταβίντ Πολόνσκι που είχε σχεδιάσει το «Βαλς», συνεργάζονται για ακόμη μια φορά με θαυμαστά αποτελέσματα καθώς το «Ημερολόγιο» τους (με την υποστήριξη του Ιδρύματος Αννα Φρανκ) είναι γεμάτο από πρωτότυπες ιδέες, καινοτομίες στην παρουσίαση και τολμηρές, καλλιτεχνική αδεία, «αυθαιρεσίες» που αναδεικνύουν το νόημά του και το περιεχόμενό του ακόμη περισσότερο.

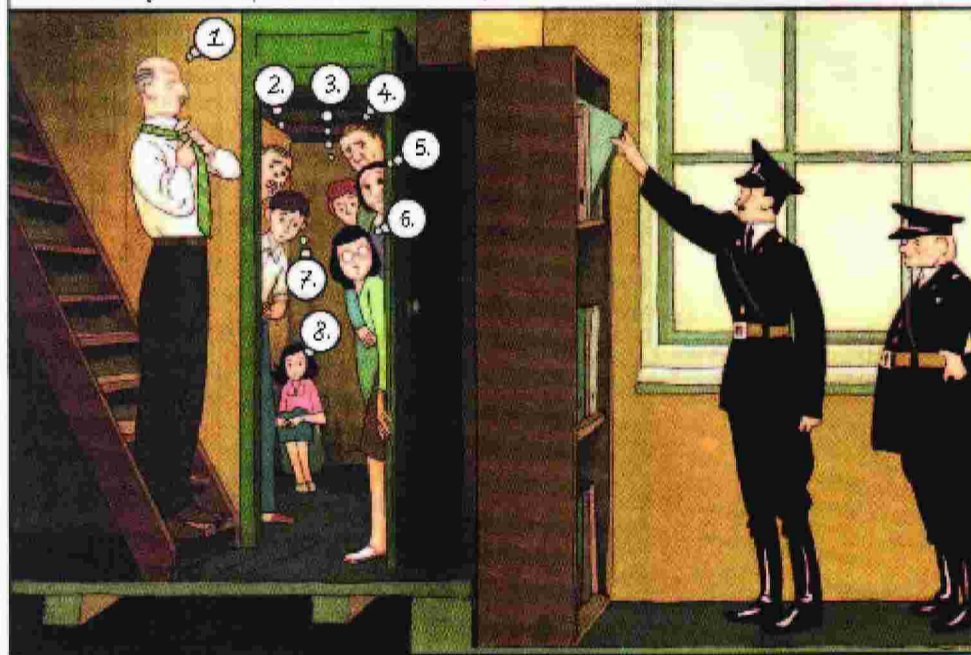
Μέχρι σήμερα, άλλωστε, το Ημερολόγιο έχει μεταφερθεί τόσες πολλές φορές στον κινηματογράφο, την τηλεόραση, το θέατρο, έχει προσαρμοστεί σε κόμικς, σε παιδικά αναγνώσματα κ.λπ. που ακόμη μια «πιστή» απόδοσή του θα αποτελούσε μια αναίτια επανάληψη. Γι' αυτό οι Φόλμαν και Πολόνσκι καταθέτουν σε πολλές από τις σκηνές τους την προσωπική τους ματιά και δεν αποπειρώνται να εικονοποιήσουν την κατάσταση όπως θα το έκανε αν είχε τα μέσα και τις δυνατότητες η Αννα.

ΕΝΑ ΣΥΓΚΛΟΝΙΣΤΙΚΟ «ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΤΗΣ ΑΝΝΑΣ ΦΡΑΝΚ» ΩΣ ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΗΣ ΜΝΗΜΗΣ

Η νίκη του ανθρώπου ενάντια στον ναζισμό

Η Αννα Φρανκ πέθανε σε κάποιο ναζιστικό στρατόπεδο συγκέντρωσης. Η ιστορία της, όμως, θα παραμείνει για πάντα ζωντανή μέσω του σπαρακτικού ημερολογίου της. Η εκδοχή του σε κόμικς από τους Αρι Φόλμαν και Νταβίντ Πολόνσκι είναι ακόμα μια επιτυχημένη καλλιτεχνική πράξη υπενθύμισης της ναζιστικής βαρβαρότητας σε καιρούς που οι νοσταλγοί του Χίτλερ σηκώνουν και πάλι απειλητικά το κεφάλι σε όλη την Ευρώπη

Τρέξαμε μην έρθει η αστυνομία να ερευνήσει το κτίριο. Η τρομακτικότερη στιγμή ήταν όταν στέκονταν στην άλλη πλευρά της κινητής βιβλιοθήκης και προσπαθούσαν να τη μετακινήσουν. Οκτώ καρδιάς σταμάτησαν να κτυπούν, ανάσα δεν ακουγόταν. Όλοι ήμασταν βέβαιοι ότι ο θάνατος ήταν κοντά.

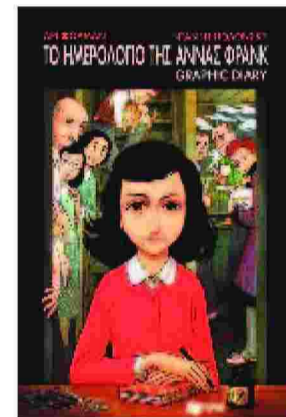

Όπως γράφουν στο επιλογικό τους σημείωμα: «Σε καμιά περίπτωση δεν προσπαθήσαμε να φανταστούμε πώς θα εικονοποιούσε η Αννα το ημερολόγιό της αν ήταν εικονογράφος αντί για συγγραφέας. Θα ήταν άλλωστε αδύνατο. Αντίθετα, προσπαθήσαμε να διατηρήσουμε τη δυνατή αίσθηση του χιούμορ,

τον σαρκασμό της [...] και την εμμονική ενασχόλησή της με το φαγητό, στην οποία αναφέρεται συστηματικά στο ημερολόγιο, ώστε να δείξει πόσο δύσκολο ήταν να αποδεχτεί τη διαρκή πείνα που την ταλαιπωρούσε την περίοδο που κρυβόταν.

Όσον αφορά τις περιόδους κατάθλιψης και απελπισίας της Αννας, επιλέξαμε να τις μετατρέψουμε, τις περισσότερες φορές, σε φανταστικές σκηνές (όπως π.χ. όταν οι Εβραίοι ξαναχτίζουν τις πυραμίδες κάτω από το μαστίγιο των ναζί) ή να τις αποδώσουμε μέσα από όνειρα».

Αν και αυτές οι σκηνές είναι που κυριαρχούν στο βιβλίο των Φόλμαν και Πολόνσκι και του δίνουν το στίγμα του ιδιαίτερου και του ξεχωριστού σε σύγκριση με κάθε →

Scary Tales

Του Πάνου Ζάχαρη

→ προηγούμενη εικονοποιημένη μεταφορά του, σε ορισμένα σημεία του έργου η γραφή της Άννας Φρανκ εκ των πραγμάτων δεσπόζει και επιβάλλεται επί των εικόνων. «Καθώς το ημερολόγιο προχωράει, το συγγραφικό ταλέντο της Άννας ανθίζει και γύρω στο 1944, όταν ερωτεύεται παράφορα τον Πέτερ, τα κείμενά της από συναισθηματικά γίνονται πολύ πιο βαθιά και ώριμα. Θεωρήσαμε ότι θα ήταν ανεπίτρεπτο να τα παραλείψουμε για χάρη της εικονογράφησης, κι έτσι αποφασίσαμε να παραθέσουμε αυτούσιες σελίδες του κειμένου» ξεκαθαρίζει ο Φόλμαν.

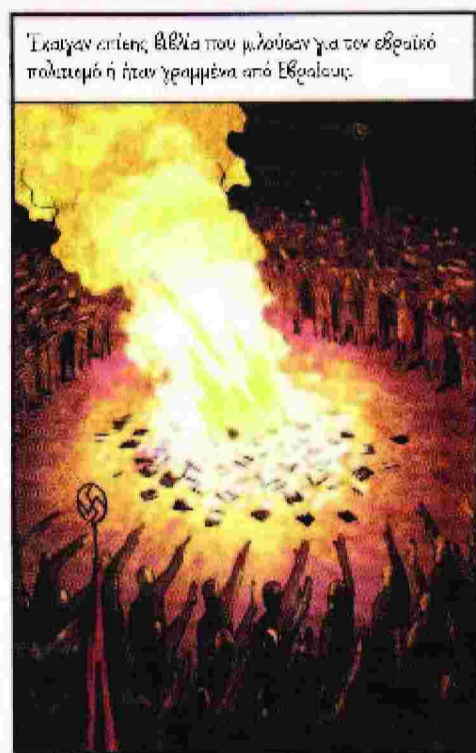
Ετσι, λοιπόν, δίπλα σε έναν καβγά της Άννας με τη μητέρα της που περιγράφεται από το ακριβές κείμενό της, η Άννα παρουσιάζεται να ουρλιάζει δανειζόμενη τη μορφή και τη στάση της αποστεωμένης φιγούρας από την «Κραυγή» του Μουνκ ή να ποζάρει με αυταρέσκεια σαν μια ηδυπαθής φιγούρα του Κλιμτ. Λίγο αργότερα, η Άννα φαντάζεται τον εαυτό της σαν σταρ του Χόλιγουντ και εικονογραφείται σαν Μπέτι Ντέιβις, Τζόαν Φοντέιν, Κάρολ Λόμππαρντ, Κάθριν Χέμπφορν, Ινγκριντ Μπέργκμαν ή Μάρλεν Ντίτριχ, ενώ ακριβώς στην επόμενη σελίδα όλοι οι συγκατακοί της στην κρυψώνα αποδίδονται γελοιοποιημένοι σαν μεταλλικά κουρδιστά παιχνίδια της εποχής.

Και εξίσου δυνατές, διανθισμένες πάντα με ένα υπόγειο χιούμορ όπως αυτό που υπάρχει, παρά τις αφόρητες συνθήκες, στις τελευταίες εξομολογήσεις της Άννας, είναι οι σκηνές της συνειδητοποίησης του έρωτά της προς τον Πέτερ αλλά και της «ενηλικίωσής» της που σημαδεύει το σώμα της και τις απόψεις της για την ανθρωπότητα, την κατάσταση του γυναικείου φύλου, τη χειραφέτησή της, έστω και ανάμεσα σε τέσσερις τοίχους χωρίς καμιά δυνατότητα διαφυγής, το πάθος της για τη δημοσιογραφία που δεν πρόλαβε να ασκήσει ποτέ.

«Πολλές φορές έπιασα πάτο, αλλά ποτέ δεν απελπίστηκα. Βλέπω τη ζωή μας στην Κρυψώνα σαν μια ενδιαφέρουσα ρομαντική περιπέτεια γεμάτη κινδύνους. Στο ημερολόγιό μου αντιμετωπίζω κάθε στέρηση με χιούμορ. Αποφάσισα να ζήσω τη ζωή μου διαφορετικά από τα άλλα κορίτσια και να μη

Οι ναζί πυρπολούσαν συναγωγές και εβραϊκά μαγαζιά και έσφαξαν τις θιτρίνες τους.

Ήταν σαν απίτες βιβλία που μιλούσαν για τον εβραϊκό πολιτισμό ή ήταν γραμμένα από Εβραίους.

Οι Εβραίοι τα έκλεβαν ψεκασμούς καταφύγιο οποιούδήποτε μπορούσαν.

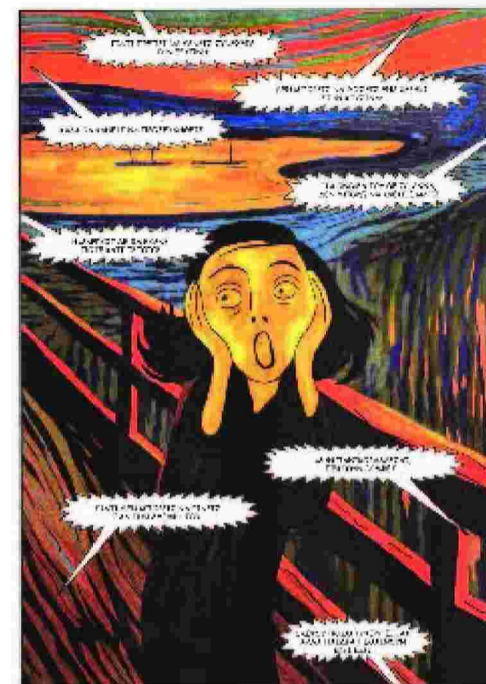
ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΦΗΜΕΣ ΓΙΑ ΕΝΑ ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΟ ΝΤΑΧΑΟΥ, ΟΠΟΥ ΟΙ ΝΑΖΙ ΣΤΕΛΝΟΥΝ ΣΕ ΟΥΣ ΔΕΝ ΕΙΝΑΤ «ΑΡΚΕΤΑ ΕΡΜΑΝΟΙ».

ΤΙ ΝΑ ΤΟΥΣ ΚΑΝΟΥΜ ΕΚΕΙ ΓΕΡΑ;

γίνω μια τυπική νοικοκυρά. Όσα βιώνω εδώ αποτελούν μια καλή αρχή για να ζήσω μια ενδιαφέρουσα ζωή, και είναι ο λόγος –ο μοναδικός λόγος– που πάντα βλέπω, ακόμα και τις πιο επικίνδυνες στιγμές, την αστεία πλευρά της υπόθεσης» γράφει η Άννα στο ημερολόγιό της και αντιγράφουν οι Φόλμαν και Πολόνσκι

σχεδιάζοντάς την ως επιτυχημένη επαγγελματία μπροστά σε μια γραφομηχανή, όπως ίσως θα συνέβαινε αν στις 4 Αυγούστου του 1944 δεν συλλαμβανόταν μαζί με όλους τους εκουσίως έγκλειστους από τα Ες Ες.

Μεταφέρθηκε σε φυλακή του Άμστερνταμ και έπειτα σε ένα στρατόπεδο μεταγωγής των

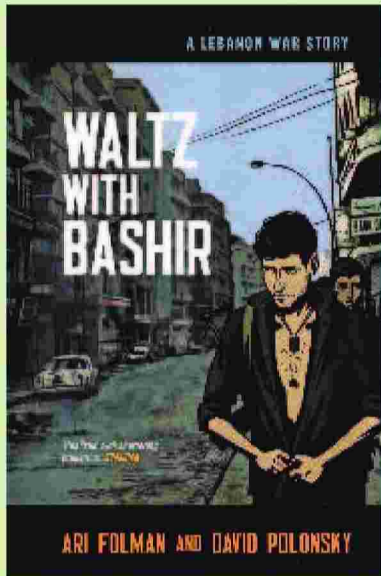
Εβραίων από όπου οδηγήθηκε στο Αουσβιτς και τελικά στο στρατόπεδο συγκέντρωσης του Μπέργκεν - Μπέλεν όπου και πέθανε κατά τη διάρκεια της επιδημίας τύφου, πιθανώς στα τέλη Φεβρουαρίου του 1945, ενάμιση μήνα πριν από την απελευθέρωση από τα βρετανικά στρατεύματα.

Η συγκλονιστική περιπέτεια της Άννας Φρανκ, που μπήκε στην κρυψώνα ως δεκατριάχρονο κοριτσάκι και βγήκε δυο χρόνια αργότερα ως συγγραφέας και ώριμη γυναίκα για να δολοφονηθεί λίγο μετά, αποτελεί ένα μοναδικό ντοκουμέντο για τη ναζιστική κτηνωδία και την αντίσταση του ανθρώπου απέναντι στον εκφασισμό. Το χιούμορ, τα συναισθήματα, οι εξομολογήσεις και τα όνειρα της Άννας Φρανκ, που καταγράφηκαν στο ημερολόγιο, μεταφέρονται με έναν υπέροχο και ευφυώς αποδοσμένο τρόπο από τους Φόλμαν και Πολόνσκι σε ένα βιβλίο που θα έπρεπε να διδάσκεται σε κάθε σχολείο ως αντίδοτο στον νεοναζισμό και τις απειλητικές παραφυάδες του.

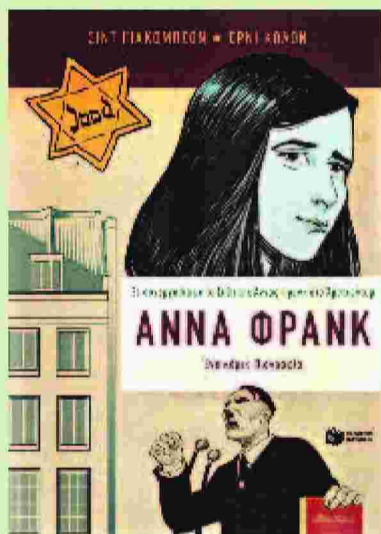
Μεφίστο

Του Δημήτρη Καμένου

ΕΝΑ ΤΑΞΙΔΙ στην οδυνηρή μνήμη των γεγονότων του Σεπτεμβρίου του 1982 στη Βηρυτό του Λιβάνου κάνει ο Αρι Φόλμαν, σε σχέδια του Νταβίντ Πολόνσκι, στο «Βαλς με τον Μπασίρ». Ισραηλινός στρατιώτης ο ίδιος εκείνη την εποχή που οι φαλαγγίτες ακροδεξιοί χριστιανοί, σύμμαχοι των Ισραηλινών, εισέβαλαν στους καταυλισμούς των Παλαιστινίων και των Λιβανέζων στη Σάμπρα και τη Σατίλα και έσφαξαν χιλιάδες αμάχους, επιχειρεί να θυμηθεί την απάθεια του ισραηλινού στρατού, να περιγράψει το απερίγραπτο και να ερμηνεύσει την κτηνωδία με θύματα αθώους.

ΣΤΟ ΔΙΚΟ ΤΟΥΣ Ημερολόγιο της Άννας Φρανκ οι Σιντ Γιάκομπσον και Ερνι Κολόν, υπό τον τίτλο «Άννα Φρανκ, Ένα Κόμικ - Βιογραφία», περιγράφουν όχι μόνο τα γεγονότα στην κρυψώνα αλλά και το πριν και το μετά της ζωής της μικρής Εβραίας και της οικογένειάς της, σε μια απόπειρα ερμηνείας των γεγονότων που οδήγησαν τους επτά από τους οκτώ εγκλειστούς σε τραγικό θάνατο μετά από προδοσία.

Πολιτικώς ανορθόδοξα

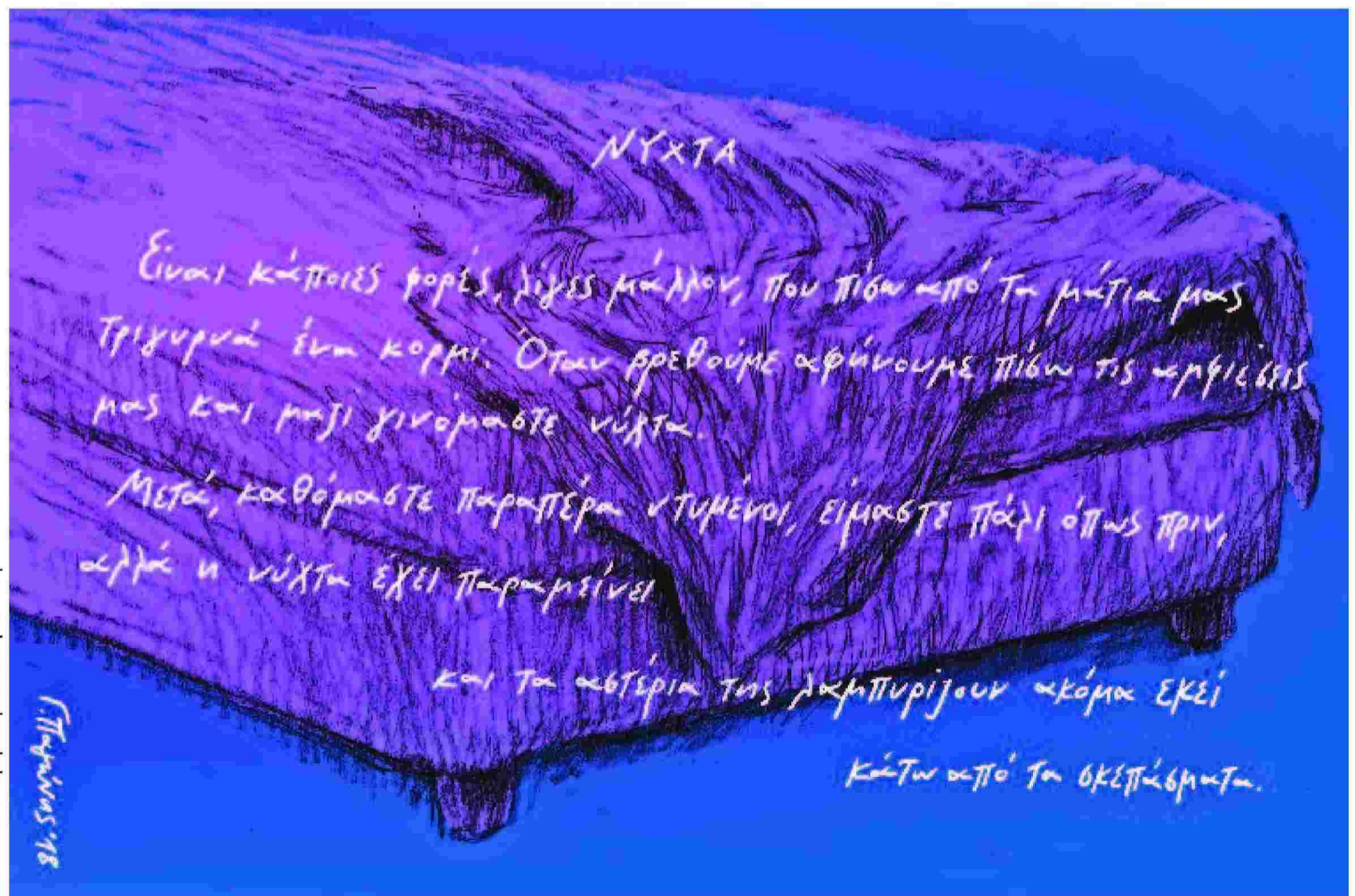
Το όπιο του λαού

Του Βαγγέλη Παπαβασιλείου

Το λεξικό της κρίσης

ΛΗΜΜΑ: Νύχτα (η)

Του Γαβριήλ Παγώνη

Η ΧΟΜΑΤΕΡΗ

του Λέανδρου

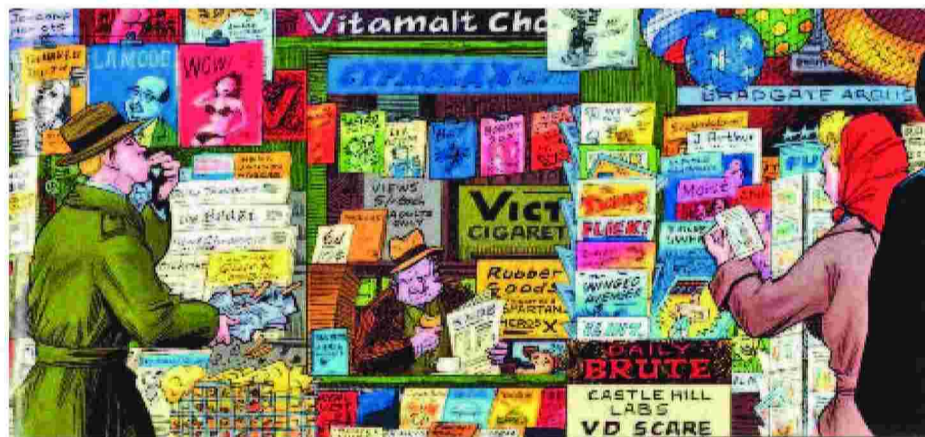

LEANDROS 2018

ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΚΑΠΟΙΕΣ ΛΕΞΕΙΣ που η χρήση τους στα αμερικανικά και στα αγγλικά κόμικς είναι εθιμικά απαγορευμένη ώστε να αποφεύγονται οι κακοτοπιές. Χωρίς, ωστόσο, οι λέξεις αυτές να σημαίνουν ή να υπαινίσσονται απολύτως τίποτα βλάσφημο, πρόστυχο ή παρεξηγήσιμο. Απλώς, η γρήγορη θέαση και ανάγνωσή τους, ιδιαίτερα με κεφαλαίους χαρακτήρες, μπορεί να δημιουργήσει σύγχυση.

Η λέξη «CLINT», για παράδειγμα, που είναι ανδρικό όνομα αλλά σημαίνει και κάποιο είδος μικρού βράχου ή τμήμα εδάφους που προεξέχει από τη γη, αν ιδωθεί βιαστικά μπορεί να διαβαστεί ως «CUNT» αν είναι γραμμένη με κάποιους γραφικούς χαρακτήρες ή με συγκεκριμένες γραμματοσειρές. «Cunt» όμως είναι το «μουνί». Ή, ας πούμε, η λέξη «FLICK», που μεταξύ άλλων σημαίνει «ταινία» αλλά χρησιμοποιείται και ως «τινάζω

Μια εικόνα, 270 λέξεις

κάτι με τα δάχτυλά μου» ή «ξεφυλλίζω», αν κοιταχτεί επιπόλαια φαίνεται σαν «FUCK». Κι έτσι μια ταινία ή ένα αθώο

ξεφύλλισμα μετατρέπονται σε «γαμήσι» (που είναι ακόμη πιο αθώο αλλά αυτό είναι άλλο θέμα). Οι δημιουργοί κόμικς κα-

τά κανόνα αποφεύγουν τέτοιες παγίδες.

Κάποιες φορές, όμως, επιλέγουν να «παίξουν» με αυτές τις λέξεις και να κλείσουν το μάτι στον αναγνώστη ή να σαρκάσουν τον άγραφο κανόνα μετατρέποντας τις απαγορευμένες λέξεις σε τίτλους. Οπως έκανε ο Mark Millar «φωναχτά» δίνοντας το όνομα «CLINT» στο περιοδικό κόμικς που διηύθυνε στην Αγγλία από το 2010 ως το 2013. Και κάποιες φορές το κάνουν «χαμηλόφωνα», απευθυνόμενοι μόνο στους προσεκτικούς αναγνώστες που δεν αφήνουν να πέσει τίποτα κάτω και παρατηρούν κάθε λεπτομέρεια. Οπως οι Alan Moore και Kevin O'Neil στο «The League of Extraordinary Gentlemen: The Black Dossier» που τοποθετούν την πρωταγωνίστριά τους να χαζεύει τα περιοδικά σε ένα περίπτερο. Κι ανάμεσά τους να ξεχωρίζουν το «CLINT» και το «FLICK».

Μαντάμ Ξυδέα-Πομπιντού

της Αλέξιας Οθωναίου

